

**Lliçó de graduació
de la promoció *2012*
“Valors i exemples”**

**Jaume Guillamet,
professor del Departament
de Comunicació**

Barcelona, 15 de desembre del 2012

Benvolgudes graduades, benvolguts graduats de 2012 en Comunicació Audiovisual, Humanitats, Lingüística, Periodisme, Publicitat i Relacions Públiques i Traducció i Interpretació de la Universitat Pompeu Fabra,

Graduades i graduats que sou els protagonistes d'aquesta celebració acadèmica, joiosa i solemne alhora.

Benvolgudes famílies, autoritats i comunitat universitària i assistents tots.

Benvolguda Presidenta del Consell Social,

Benvolgut Rector, gràcies per fer-me l'encàrrec i l'honor de pronunciar aquesta lliçó.

Valors i exemples

Miraré de condensar en aquesta breu lliçó de graduació algunes idees que han inspirat les actituds i les lliçons diàries dels professors, durant els quatre anys dels vostres estudis.

Idees i valors que, amb els coneixements i les habilitats adquirides en les diverses assignatures, voldríem que us acompanyessin sempre en la vida professional que esteu a punt d'encetar.

Primer, **la confiança pública.**

Professors i alumnes som dipositaris de la confiança de la societat, que ens dona l'oportunitat, el finançament i els recursos de la universitat pública per a dur a terme la formació superior dels professionals que han de gestionar la creació, la producció i la difusió del coneixement en els diversos camps de la vida.

La confiança pública que inspira de manera especial el sentit i els objectius de les diverses professions lligades a les humanitats, la lingüística i la comunicació.

Segon, **la responsabilitat social.**

És a dir l'actuació d'acord amb els valors i les necessitats de la societat que ens la confia. És important per a totes les professions, però en les dels nostres àm-

bits de coneixement revesteix una dificultat creixent.

Tobias Peucer, un monjo alemany que el 1690 va defensar la primera tesi doctoral sobre periodisme, definí les causes de l'aparició dels periòdics de manera clara i precisa, com sempre fan els clàssics. Ho escriví així Peucer, en llatí, fa més de 300 anys:

“(…) les causes de l'aparició dels periòdics impresos (…) són en part la curiositat humana, en part l'afany de lucre, tant dels qui els confeccionen com dels qui els venen”.

Estarem d'acord que aquestes causes poden atribuir-se també a la resta de les indústries culturals, aquest gran sector contemporani de la comunicació i la cultura que té els seus orígens en la impremta, el llibre i el periodisme.

La curiositat i l'afany de lucre són el gran motor de la maquinària cada dia més poderosa de la indústria de la comunicació i la cultura.

Curiositat, aquest mot que avui els diccionaris descriuen com l'interès de veure i conèixer alguna cosa, fins i tot aquelles coses que no ens haurien d'importar.

Curiositat, aquest mot que fa quatre segles descrivia, ras i curt, l'afany de saber i de conèixer.

Diario Curioso, així començava el nom força més llarg del primer periòdic diari aparegut en aquesta ciutat, el 1760, 70 anys després de la tesi de Peucer, 32 anys abans que el cèlebre i longeu Diario de Barcelona.

Lucre, és a dir, guany o profit, l'objectiu genuí de l'activitat econòmica.

El sentit de la paraula no ha canviat amb el temps, però sí l'abast de les seves possibilitats fins a assolir proporcions que sovint escapen a la capacitat humana de descripció i comprensió.

La responsabilitat social de les nostres professions consisteix avui en assegurar la satisfacció necessària de la curiositat del públic, entesa com a forma de coneixement, sense sotmetre-la a la temptació del sensacionalisme i la vulgaritat, a l'imperi desafortat de l'afany de lucre.

La nostra responsabilitat consisteix avui en fer prevaldre la qualitat i l'interès públic davant la dictadura de les audiències i dels mercats.

Tercer, el sentit crític.

És a dir, la voluntat d'anar més enllà de les aparences i del soroll comunicatiu, de veure l'altra cara dels fets, de penetrar críticament l'abast possible de la

veritat.

Mariano José de Larra, un dels més grans escriptors espanyols contemporanis, que conreava el teatre, la novel·la i el periodisme, en els primers moments del règim liberal, va escriure gairebé sempre sota censura.

Malgrat això ha quedat com un dels més aguts esperits crítics de la nostra literatura. Llegits avui, al cap de quasi dos segles, els seus articles, la part més important de la seva obra literària, són de perfecta i lamentable actualitat.

Quart, l'afany de reforma.

La voluntat, a més, de posar l'exercici de les nostres professions al servei del progrés, de la reforma i del bé públic, com reclamava a finals del segle XIX Joseph Pulitzer, el gran editor nord-americà, patró comú de les professions de la cultura i la comunicació.

“No n'hi ha prou amb publicar notícies” deia als seus periodistes, s'ha de lluitar contra la injustícia i la corrupció, els demagogs dels partits i els privilegis.

És l'esperit que informa els premis anuals que porten el nom de Pulitzer, que des de 1917 s'atorguen a obres i trajectòries eminents en els camps del periodisme, de la literatura i de la composició musical, i que tant de renom tenen arreu.

Cinquè, la independència de criteri.

Condició necessària per a dur a terme els principis anteriors.

Independència de criteri fins a les darreres conseqüències, fins a sacrificar els interessos personals al servei de la veritat i de la justícia.

Hi ha un detall poc conegut d'un dels casos més cèlebres de la història del periodisme contemporani: Watergate.

Parlem de la investigació periodística encetada casualment per un intent de robatori a la seu del comitè electoral del partit demòcrata a Washington, l'estiu de 1972, que va culminar dos anys més tard en la dimissió de Richard Nixon com a president del Estats Units.

Permeteu-me que l'evoqui succintament:

Els protagonistes de Watergate no foren solament els periodistes de The Washington Post Bob Woodward i Carl Bernstein, immortalitzats al cinema per Robert Redford i Dustin Hoffman, ni el director Ben Bradlee que té l'altre paper destacat a All the President's men. Tot i que no surt a la pel·lícula, en fou també protagonista destacada l'empresària i editora, Katharine Graham,

No s'ho podia haver imaginat mai el seu pare, Eugene Meyer. No es devia imaginar mai, ni tan sols, que la seva filla arribaria a fer-se càrrec del diari, després de la mort del marit, a qui ell, el sogre, havia confiat la successió. Es podia imaginar molt menys, encara, que la seva filla faria realitat un principi que Meyer havia deixat escrit quan va comprar el diari, el 1935.

El bon periodisme, havia escrit Meyer, s'ha de basar en la submissió dels interessos privats del propietari al servei del públic, de manera que si fos necessari, l'editor hauria de posar en risc i, fins i tot, sacrificar la seva fortuna personal en la busca de la veritat.

No hi ha constància que gaire editors ho hagin fet.

Sí que ho va fer Katharine Graham. Va aguantar fortíssimes pressions del govern, durant dos anys inacabables, que podien haver degenerat en forts perjudicis per al diari. Va posar en risc també la renovació de les llicències federals de televisió que tenia la companyia.

Tot per a donar suport a la feina dels seus periodistes, que acabaria portant, sense que ningú ho hagués pogut preveure, a la dimissió forçosa del president Nixon.

Una extraordinària lliçó de coratge en defensa de la independència de criteri dels seus periodistes. Lliçons com aquesta les trobem a faltar avui en les indústries de la comunicació i la cultura.

No miro pas de fer un decàleg, ni els cinc punts que he desplegat són altra cosa que una ordenació clara de les meves paraules. Hi ha un sisè i darrer punt, sense el qual l'assoliment d'aquests principis no seria possible:

L'esforç i la constància, que no necessiten més explicació.

De la suma de tots plegats en resulta la qualitat que ha de distingir la nostra dedicació, la nostra obra quotidiana. L'excel·lència, a la que els universitaris hem d'aspirar sempre.

Pompeu Fabra, el nostre patró laic, el seny ordenador de la llengua catalana que dóna nom a la aquesta universitat, n'és un exemple potent, potent i discret.

Químic de professió i lingüista de vocació i esforç. Amb una percepció genuïna del paper decisiu dels mitjans de comunicació, es va servir de la premsa, abans que sorgís l'audiovisual, per a promoure i divulgar eficaçment les normes lingüístiques que avui utilitzem.

Que han permès la supervivència i l'expansió de la nostra llengua.

“Fabra és el català més important del nostre temps”, va escriure Josep Pla, “perquè és l'únic ciutadà d'aquest país (...) que, havent -se proposat d'obtenir una determinada finalitat pública i general, ho aconseguí d'una manera explícita i indiscutible”.

“És l'únic català”, afegia, “que tots els catalans han obeït plenament”.

No ho va tenir gens fàcil. Va morir a l'exili, a l'altra banda catalana de la frontera, a Prada de Conflent, l'any 1948, sense resignar-se a acceptar que tot allò pel que havia lluitat s'hagués enfonsat per sempre. I no es va enfonsar, en som tots testimonis i beneficiaris.

No ho van tenir fàcil tampoc els altres noms que he citat, ni tants altres més.

Siguin les darreres paraules d'aquesta lliçó de graduació per a desitjar que, com ells, sapigueu treure el màxim profit de la formació que la societat us ha donat, fer honor a la confiança pública de la que sou dipositaris, exercint-la amb responsabilitat social, sentit crític, afany de reforma, independència de criteri, esforç, constància i qualitat.

Que com ells sigueu capaços de superar las circumstàncies difícils en que es produeix la vostra entrada en la vida professional, fent honor als valors permanents que encarnen aquests exemples.

Que la sort i la inspiració us trobin sempre treballant, és a dir, buscant-les.

Enhorabona!

Moltes gràcies per la vostra atenció.

